herpy

GEKKOER

Henkels bladhalegekko

Uroplatus henkeli

En af de største bladhalegekkoer, fra skovene i det nordvestlige Madagaskar. Om dagen ligger den flad og næsten usynlig på en træstamme, og om natten jager den i grenene. Den er rolig over for artsfæller og kan opdrættes, men den tåler hverken varme eller tørke og hører hjemme hos en erfaren holder.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Henkel's leaf-tailed gecko Udgivet 14. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**20-30 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**50-80 g**
Levetid	**7-11 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Træboende**
Biotop	**Tørskov og regnskov**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 60 × 100 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, nat	**17-21 °C**
Luftfugtighed	**60-100 %**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 2
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**12-18 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Kuld pr. år	**1-5**
Inkubation	**100-230 dage** ved 18-26 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Alle arter i slægten Uroplatus står på CITES liste II og i bilag B i EU's forordning 338/97. Køb og salg inden for EU kræver dokumentation for lovlig oprindelse, og indførsel fra lande uden for EU kræver CITES-tilladelser. Madagaskar har haft eksportforbud for arten siden 2013, så lovlige dyr i handlen skal være opdrættet i fangenskab, og du bør kunne få dokumentation for oprindelsen. Spørg Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, hvis du er i tvivl om papirer.

Om arten

Uroplatus henkeli er en af bladhalegekkoerne, en slægt med noget af dyrerigets mest fuldendte camouflage. Den har et stort, trekantet hoved, en flad, bladformet hale og en frynse af hudfolder langs kroppen og under hagen. Når den trykker sig ind mod en stamme, flyder frynsen ud i barken, og omridset forsvinder. Øjnene er store med lodret pupil, og tungespidsen er sort, hvilket er et af artens kendetegn.

Arten blev beskrevet i 1990 og er opkaldt efter den tyske herpetolog Friedrich-Wilhelm Henkel. Den bliver op til 30 cm inklusive hale med en kropslængde (snude til kloak) på 12-16 cm. Hanner vejer typisk 50-70 g og hunner 60-80 g, mens velnærede avlshunner kan komme over 100 g. Grundfarven er beige, grå eller brun med mørkere marmorering eller tværbånd, og den skifter med lys, tid på døgnet, temperatur og sindsstemning. Nogle dyr er brogede i lyst og mørkt, den såkaldte pied-tegning.

I 2023 blev de nordligste bestande, bl.a. fra Ankarana og Bobaomby, beskrevet som en selvstændig art, *Uroplatus garamaso*. Den er lidt mindre, har en smallere hale og en ensfarvet lyserød tunge. Dyr i den lave ende af størrelsesmålene kan derfor høre til den nye art.

Halen kan ikke lagre fedt som hos mange andre gekkoer, og arten kan blive syg hurtigt og uden tydelige forvarsler. Derfor passer den bedst til holdere, der har prøvet krævende, nataktive krybdyr før. Til gengæld er den usædvanlig fredelig over for artsfæller, og opdræt lykkes for dem, der får klimaet rigtigt.

Udbredelse og levested

Arten findes kun på Madagaskar, i den nordvestlige og vestlige del af øen, og bestanden er delt i flere adskilte områder. I nord lever den i Sambirano-regionen og på øerne Nosy Be og Nosy Komba. Videre mod syd findes den bl.a. ved Manongarivo, Sahamalaza og Kelifely og i Ankarafantsika nationalpark, og længst mod syd i Tsingy de Bemaraha.

I 2010 blev udbredelsen anslået til omkring 12.000 km², men tallet er i dag for højt, fordi de nordligste dyr nu regnes til *Uroplatus garamaso*. Arten lever i beskyttede områder som Lokobe, Ankarafantsika og Tsingy de Bemaraha, men også her bliver der indsamlet dyr til handlen.

> **Oprindelig udbredelse:** Madagaskar.

LEVESTED

Uroplatus henkeli er knyttet til skov og findes i mindst tre skovtyper: lavlandsregnskov (fx i Sambirano), tør, løvfældende skov (fx i Tsingy de Bemaraha) og bambusskov (fx i Lokobe). Den er ikke fundet i åbne plantager, og det eneste fund på en kaffeplantage var et ungt dyr tæt ved skovkanten.

Om dagen sidder gekkoen med hovedet nedad på en træstamme, typisk 70-130 cm over jorden og helst på tynde stammer med en diameter på 2-6 cm. Om natten klatrer den højere op for at jage. Hunnen går ned på jorden for at lægge æg.

Klimaet er tropisk med små temperaturudsving. Regntiden varer fra november til marts og tørtiden fra maj til september. Middeltemperaturen i levestederne ligger omkring 23-27 °C, og luftfugtigheden i skoven er i gennemsnit omkring 83 %. Dyrene ses mest omkring regntiden, hvor de er mest aktive og yngler. Hvad de gør midt i tørtiden, ved man ikke.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Et par skal have et terrarie på mindst 60 × 60 × 100 cm (længde × bredde × højde), og en gruppe på tre til fem dyr passer i 90 × 90 × 120 cm. Større er bedre, også fordi det er lettere at skabe en god temperaturforskel mellem top og bund. Unger kan bo i 30 × 30 × 45 cm, til de vokser ud af det. Et glasterrarie med net i toppen og nederst i fronten giver god ventilation og de glatte flader, som gekkoerne gerne hviler på om dagen. Store voksne dyr trives også i netbure.

Indret med lodrette stammer og grene på 3-10 cm i tykkelse, gerne nogle på 6 cm eller mere til hvile. Eg er et godt og let tilgængeligt valg, mens meget ru bark bør undgås. Levende planter, der tåler fugt og dæmpet lys, fx gummitræ, pothos, dragetræ og fredslilje, giver skjul, skaber spredt lys og holder på fugten. Kunstige planter kan bruges, hvis levende ikke lykkes.

Bunden kan være jord blandet med lidt sand oven på et drænlag af lecakugler, adskilt af en dug, og dækket af et lag visne blade. Den skal være let fugtig, men aldrig våd, især hvis der er hunner, der skal lægge æg. Et par store potter med jord giver ekstra æglæggepladser. Undgå ru kunstklipper, som giver snudeskader, når dyret springer efter bytte.

Læs mere: Terrarieopbygning og bioaktiv bund

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 22-26 °C, og om natten skal temperaturen falde til 17-21 °C. Nattefaldet er vigtigt for trivslen, men ligger natten konstant i den kolde ende, kan hunnerne få svært ved at lægge deres æg.

Varme er den største fare. Vedvarende temperaturer over 27 °C svækker dyret langsomt, og over 32 °C bliver det uroligt, holder op med at æde og kan dø i løbet af kort tid. Korte varmetoppe om sommeren klarer det. Stil derfor terrariet et køligt sted uden direkte sol, og find ud af, hvor varmt rummet bliver om sommeren.

Arten tager temperatur efter omgivelserne og soler sig sjældent, men drægtige hunner gør det af og til. Brug derfor en svag halogenspot (35-75 W afhængigt af terrariets størrelse) over en lille del af terrariet, så dyrene selv kan vælge, mens resten af terrariet holder baggrundstemperaturen. Til unger skal stedet under lampen være omkring 30 °C. En lille årstidsvariation, med den høje ende af intervallerne om sommeren og den lave om vinteren, er nødvendig for at få dyrene til at yngle (se avl). Mål med pålidelige digitale termometre, og hold øje med dem, hver gang du ser til dyrene.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være høj: fra omkring 60 % i løbet af dagen og op mod 100 % lige efter sprøjtning. Spray en til to gange om dagen, så der dannes dråber på blade og glas, som dyrene drikker. Målet er et fugtigt, men ikke gennemvådt terrarie. Spray ikke lige efter fodring, da vandet skyller kalken af insekterne.

En forstøver, der kører et par timer om morgenen, efterligner skovens dug og giver høj fugt uden våde flader, men den skal ikke køre hele døgnet. God ventilation er afgørende, så luften ikke står stille.

Gekkoen drikker dråber og slikker vand af øjnene, men stil alligevel en lav skål med frisk vand, som skiftes dagligt. Indsunkne øjne, dårlige hudskifter og en rynket hale med frynser, der krøller, er tegn på, at dyret er dehydreret.

LYS OG UVB

Arten er nataktiv og har længe været holdt uden UVB, og der er stadig uenighed om, hvor nødvendigt det er. Det er en god idé at tilbyde det, fordi dyrene i naturen får spredt UV-lys gennem løvet. Brug et UVB-rør til skovdyr, fx et T5-rør på 7 %, monteret uden for netlåget sammen med varmespotten. UV-indekset skal være 0 i skyggen mellem planterne og højst omkring 3 på de øverste, frie grene, hvilket svarer til Ferguson-zone 2. Et UV-indeksmeter er nødvendigt, fordi planter og rørets alder ændrer udbyttet.

Hav 12-14 timers lys om sommeren og 8-10 timer om vinteren. Dagslængden skal følge temperaturen og er en vigtig udløser for yngel. Lidt månelys gennem et vindue eller en svag, dæmpet LED i skumringen hjælper dyrene med at orientere sig. Undgå direkte sol, som hurtigt overopheder terrariet.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Uroplatus henkeli lever af insekter og andre smådyr. Giv en varieret blanding af fårekyllinger, græshopper, kakerlakker (fx dubia), voksmøllarver og andre foderdyr, som selv har fået godt foder de sidste 24-48 timer. Pudr dem med kalk og et vitamintilskud efter produktets anvisning. D3-vitamin kommer helst fra UVB-lyset, men uden UVB skal tilskuddet indeholde D3.

Snegle er måske det vigtigste foder for hunnerne. Hunner, der får små snegle, lægger flere æg, kommer sig hurtigere efter æglægning og har store kalklommer på halsen. Skallen skal være omtrent lige så stor som gekkoens øje. Brug opdrættede snegle, fx havesnegle eller mælkesnegle, aldrig vilde, som kan bære sneglegift og parasitter. Voksne hanner afviser som regel sneglene, mens unger af begge køn tager dem.

Unger fodres tre gange om ugen med små fårekyllinger eller bananfluer, halvvoksne og voksne to til fire gange om ugen og kun to gange om ugen i den kølige periode. Hunner før, under og efter æglægning har brug for mere. Slip insekterne oppe i grenene sent på dagen. Vej voksne dyr hver tredje til sjette måned og unger hver eller hver anden måned. Overvægt gør dyrene mindre levedygtige og kan give floppy tail.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Om dagen sidder gekkoen helt stille og camoufleret på en stamme eller på glasset. Den er et dyr at se på, ikke at holde i. Berøring stresser den, og den kan smide halen, som vokser ud igen og ligner den gamle. Håndtér den kun, når den skal vejes eller undersøges. Føler den sig truet, spærrer den munden op, viser den sorte tungespids og udstøder et skingert skrig.

Socialt er arten usædvanlig fredelig for en gekko. Selv hanner er sjældent aggressive mod hinanden, og par eller små grupper kan holdes sammen, også rene hanne- eller hunnegrupper. Mindre dyr kan dog blive undertrykt, så hold dyr af samme størrelse sammen. Sæt dyrene sammen om morgenen, og tjek dem for bid næste morgen. Alvorlige sår betyder, at de straks skal skilles.

I yngletiden kan hanner gabe og skrige ad hinanden, og nye dyr kan blive mødt med territorialitet i en etableret gruppe. I meget store anlæg kan arten gå sammen med andre store arter, men i et almindeligt terrarie bør den kun gå med sine egne.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Voksne hanner har tydelige hemipenisbuler ved halens rod, som ses bedst nedefra. Hos dyr, der lige er blevet kønsmodne, kan bulerne være svære at se. Om natten har hannerne ofte store mørkebrune til sorte pletter og hunnerne fine mørke prikker. Selv nyklækkede unger kan kønsbestemmes: hunnerne har et sort tværbånd ved nakken, mens hannerne har en sort stribe langs ryggen og fine striber på ryggens sider.

Dyrene bliver kønsmodne efter omkring 12-18 måneder. Hunner skal være i topform, før de sættes i avl, med god muskelspænding og tydelige kalklommer på begge sider af halsen. Raske avlshunner vejer 70-115 g, og de er mest frugtbare fra andet til syvende leveår. Kønnet er bestemt af kromosomer (hanner ZZ og hunner ZW), som hos resten af slægten.

PARRING

Avl kræver en tydelig årstidsrytme med skiftende temperatur, fugt og dagslængde. Uden den går dyrene i stå, og i værste fald svækkes de. I Europa lægges den kølige periode normalt i vores vinter, så den følger rummets naturlige temperatur. Dyrene sættes sammen, når det bliver varmere igen.

Arten er ikke kræsen, og avlsgrupper kan sammensættes med næsten alle forhold mellem hanner og hunner. Flere hanner kan stimulere hinanden, men så ved du ikke, hvem der er far. Hannen vifter med halen, kravler op på hunnen uden at bide i nakken og fører sin hale ind under hendes. Parringen foregår om natten og kan vare flere timer. Hvis to dyr ikke vil, hjælper en kort adskillelse ofte.

Hunnen kan gemme sæd og lægge flere kuld efter en enkelt parring. Giv hende hvert år omkring tre måneders pause fra hannerne, helst i den kølige periode, og tidligere, hvis hun taber sig.

ÆGLÆGNING OG KULD

Omkring en til to måneder efter parringen lægger hunnen som regel to æg, nogle gange kun ét og meget sjældent op til fire. Hun kan lægge op til fem kuld i en sæson. Æggene er runde og hårdskallede, ikke læderagtige som hos mange andre gekkoer, og måler omkring 2 cm i diameter og vejer 2-4 g. De kan ses gennem bugen på en drægtig hun.

Hunnen lægger æggene om natten, lige under bladene eller let nedgravet i bunden, og ruller dem i jord med bagfødderne, mens skallen hærder. Hun bruger gerne samme sted igen. Giv hende fugtig jord dækket af blade eller nogle store potter. Lad hende være i fred, og hent æggene bagefter uden at vende dem. Æg, der ligger løst oven på bunden uden jord på, er ofte ubefrugtede og bliver tit ædt af hunnen.

Undersøg hunnen efter hvert kuld for at sikre, at hun har lagt alle æg og er i god stand. Taber hun sig, er det tid til at stoppe avlen for den sæson.

INKUBATION

Æggene inkuberes i en lille plastboks med vermiculite blandet med vand i forholdet 1:1 efter vægt eller med opblødt og godt udvredet sphagnum. Læg dem halvt ned i substratet uden at vende eller dække dem. Luftfugtigheden skal være over 70 %, men selve ægget skal holdes tørt. Et godt trick er at lægge ægget på en lille skål med tør vermiculite oven på den fugtige. Sørg for, at kondensvand fra låget ikke drypper på æggene. Nyklækkede unger kan sluge vermiculite, så overvej sphagnum eller at dække vermiculiten med fint stof.

Temperaturen skal ligge mellem 18 og 26 °C. Æggene kan klække ved konstant 24-26 °C, men et natligt fald til 18-22 °C giver flere klækninger, og en jævn stigning og et jævnt fald er bedst. Derfor klarer et rum med naturlige udsving det ofte bedre end en inkubator.

Der er registreret inkubationstider på 100-230 dage med et gennemsnit på 165 dage. Højere temperaturer giver kortere tid. Kortere angivelser skyldes ofte, at æggene først er fundet et stykke tid efter æglægningen. Æg fra samme kuld klækker som regel inden for få dage og højst en uge fra hinanden. Tidligt i forløbet kan du se blodkar ved at lyse på ægget med en lommelygte i et mørkt rum.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne måler 4-5 cm fra snude til kloak og omkring 7 cm i alt ved klækningen. Lad dem blive i inkubationsboksen, til de har skiftet hud første gang. Når de er livlige, velskabte og navlen er lukket, flyttes de til et lille glasterrarie på mindst 30 × 30 × 45 cm, indrettet som en miniudgave af de voksnes. Plastbokse er et dårligere valg, fordi plast stopper UVB-lyset og

ventilationen er ringere.

Hold ungerne ved 23-25 °C om dagen og 19-21 °C om natten med en svag halogenspot (fx 35 W), der giver omkring 30 °C på et lille sted. Unger tåler varme dårligere end voksne, så der skal være en tydelig forskel mellem varmt og køligt. UV-indekset må højst nå 3 under lampen. Giv små fårekyllinger og bananfluer tre gange om ugen, pudret med tilskud ved hver fodring, og små snegle, når ungerne kan tage dem. Fodring med pincet i starten viser, om alle spiser.

Unger kan gå enkeltvis eller i grupper på højst fire, til de spiser fast og vokser godt. Hold dem lige store, og flyt dem, der halter efter, til eget terrarie.

Sundhed og typiske fejl

Uroplatus henkeli er sart, og dyr i dårlig form kan svinde ind og dø uden ret meget varsel. Forebyggelse og nøje iagttagelse er derfor det vigtigste. De typiske problemer er:

- For høj temperatur. Længere tid over 27 °C og især over 32 °C giver uro, appetitløshed, afmagring og i sidste ende døden.
- Dehydrering. Indsunkne øjne, dårlige hudskifter, en rynket hale og krøllede halefrynser er tegn på for lav fugt eller for lidt vand.
- Floppy tail, hvor halen vælter ned over ryggen, når dyret hænger med hovedet nedad. Det hænger sammen med overvægt og forebygges med moderat fodring.
- Tabt hale. Det er ofte et tegn på stress eller dårlig trivsel, og hos svækkede dyr kan halen falde af uden berøring.
- Æg, der sidder fast, og udmattede hunner. Det skyldes ofte for lidt kalk, for kolde nætter eller for mange kuld. Snegle, en årlig hvilepause og et tjek efter hvert kuld forebygger det.
- Snudeskader fra ru kunstklipper eller et for lille terrarie og sår fra bid.

Vej dyrene jævnligt, og hold øje med muskelspænding og kalklommer. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis gekkoen taber sig, holder op med at æde, virker sløv eller ikke drikker selv. Indtil da kan du give vand ved at sprøjte forsigtigt på snuden. Få gerne en afføringsprøve undersøgt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.